

## Innspill til etableringen av Bionova - Framtiden i våre hender

### 1. Innledning

Framtiden i våre hender takker for muligheten til å komme med innspill til etablering av Bionova. Vi ser på etableringen av Bionova som et positivt bidrag til å takle natur- og miljøkrisa ved at ordningen vil ta tak i overforbruket av jomfruelige ressurser og støtte en omstilling i bærekraftig retning av distriktsnæringene. Vi mener et godt organisert Bionova har potensialet til å bli et viktig virkemiddel i en rask omstilling til en biobasert sirkulærøkonomi (kretsløpsøkonomi) i Norge, som støtter både klimatiltak i landbruket og bioøkonomien som helhet. Det er avgjørende å tilføre Bionova tilstrekkelige ressurser for å fylle dette samfunnsoppdraget, og Framtiden i våre hender foreslår å koble deler av de fremtidige økte offentlige inntektene fra CO2-avgiften til Bionova-fondet.

Dette innspillsdokumentet utdyper vårt muntlige innspill gitt hos Landbruks- og matdepartementet 15. mars 2022, og besvarer departements tre spørsmål om utformingen av Bionova:

1. Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?
2. Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?
3. Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

### 2. Innspill til Bionova fra Framtiden i våre hender

Bionova skal sikre utvikling av bioøkonomien knyttet til landbruk, skogbruk og havbruk i Norge, og har som mål å være operativt fra andre halvdel av 2022. Bionova har i årets statsbudsjett blitt tildelt 30 millioner kroner, som trenger kraftig opptrapping i påfølgende budsjett for å kunne gi virkningsfull støtte til alle næringene omfattet av mandatet. Bondelaget har estimert et finansieringsbehov på 10 milliarder kroner fram til 2030 for å gjennomføre landbrukets klimaplan, som da kommer i tillegg til finansieringsbehovet for gjennomføringen av resten av Bionovas mandat.

Vi registrerer at ideen om Bionova har utviklet seg markant fra Hurdalsplattformen til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og SV fra november 2021. Mens Bionovas oppdrag først ble beskrevet som å sikre klimatiltak i landbruket og gjennomføringen av Landbrukets klimaplan, ble mandatet i budsjettforliket utvidet til å sikre omstilling til en biobasert sirkulærøkonomi som helhet. I budsjettforliket har Bionova fortsatt et utskilt mål om å være et viktig virkemiddel i gjennomføringen av jordbrukets klimamål, og har også andre spissede målsetninger som å bidra til mer karbonlagring, høyere grad av selvforsyning på fôr, mer sirkulære løsninger på avfall fra havbruksnæringen, samt mer videreforedling i Norge av biomasse fra skogbruket. Framtiden i våre hender er positive til dette brede mandatet, men dette fordrer god organisering slik at Bionova blir et effektivt verktøy for rask omstilling i hele bioøkonomien uten å miste slagkraft på de utpekt prioriterte områdene. Det er viktig at en utvidelse av mandatet ikke fører til en utvanning av målet om sikre klimatiltak i landbruket. Våre innspill til kjerneoppgaver og organisering bidrar i så måte.

#### 2.1 Kjerneoppgaver

#### Rettighetsbasert støtte til konkrete tiltak på driftsnivå og bygdenivå

Framtiden i våre hender

Økernveien 94, 0579 Oslo

<https://www.framtiden.no/>

E-post: [post@framtiden.no](mailto:post@framtiden.no)

Telefon: 22 03 31 50'

## Framtiden i våre hender

En av hovedoppgavene til Bionova bør være å sørge for en rask omstilling til en biobasert sirkulærøkonomi gjennom **rettighetsbasert støtteordninger** for bønder og andre produsenter i primærnæringer til konkrete tiltak som reduserer negativ miljøpåvirkning og øker sirkulær ressursbruk. Rettighetsbaserte ordninger gjør veien til støtte gjennom Bionova mer oversiktlig for produsenter, og økt bruk av støtteordningene som følge av dette vil kunne bedre slagkraften til ordningen i arbeidet for grønn omstilling.

Det er viktig at småbønder også treffes av ordningen, og derfor gis muligheten til å gå sammen om å søke om støtte til felles løsninger. For å gi støtte til tiltak for alle driftsstørrelser burde Bionova derfor i tillegg vurdere etablering av **støtteordninger på bygdenivå** for større tiltak som ikke egner seg for små aktører, som anlegg for produksjon av biogass eller for korntørking. Dette vil sørge for at det ikke kun er store aktører som vil kunne dra nytte av Bionova men også mindre aktører, som igjen vil bidra til levedyktig, grønn næringsvirksomhet i hele landet.

En kjerneoppgave slike rettighetsbaserte ordninger vil ha er å tilby **støtte som gir risikoreduksjon og insentiv til omstilling blant produsenter** for å ta i bruk eksisterende teknologier og praksiser som ikke brukes i dag, men som vil kunne gi en natur- og klimamessig gevinst. Dette kan i stor grad bety støtte til en omstilling hos produsenten som egentlig er lønnsom, men som har en risiko eller innkjøpskostnad som gjør at omstillingen ikke skjer uten insentivering.

I disse rettighetsbaserte ordningene er det like viktig å gi støtte til agronomiske tiltak som har en kostnad i form av tidsbruk, som det er å gi støtte til teknologi som koster penger. Støtteordningene burde derfor gå til **agronomiske tiltak så vel som teknologiløsninger**, og for eksempel burde støtte til omstilling til agronomiske tiltak med kjent effekt på karbonlagring som regenerative jordbruksmetoder stilles på lik linje som støtte til innkjøp av jordbruksmaskiner.

### **Støtte et bredt spekter av aktører på en rettferdig og brukervennlig måte**

Som følge av det brede mandatet i budsjettforliket behøves god organisering av Bionova som gir tydelig plass til både:

- Direkte støtte til produsenter for gjennomføring av konkrete tiltak.
- Støtte til utvikling av næringsvirksomhet som skal forsyne produsenter i bioøkonomien med gode løsninger for karbonlagring, håndtering av avfallsstrømmer, og andre formål som styrker sirkulær ressursbruk og minsker negativ miljøpåvirkning.

Bionova vil derfor ha behov for å tjene hovedsakelig to ulike brukergrupper: produsenter som jobber direkte med bioressurser, og aktører i tilstøtende næringer. Da disse har veldig ulike utgangspunkt for å skrive støttesøknader burde det være et mål å **unngå konkurranse mellom brukergrupper om tilgangen på støtte**. Framtiden i våre hender mener det viktigste virkemiddelet for å oppnå dette vil være å skille mellom rettighetsbasert støtteordninger til produsenter og separate støtteordninger for øvrige næringsaktører.

### **Støtte en biobasert sirkulærøkonomi i henhold til kaskadeprinsippene om prioritering av mest mulig høyverdig ressursbruk**

I omstillingen til mer sirkulær ressursbruk innen bioøkonomien i Norge burde Bionova bidra med å sikre mest mulig høyverdig bruk av bioressurser. Det finnes mange ulike bruksområder for de fleste bioressurser, og støtten fra Bionova til utvikling av slik næringsvirksomhet burde derfor **sørge for at kaskadeprinsippet overholdes i størst mulig**

#### **Framtiden i våre hender**

Økernveien 94, 0579 Oslo

<https://www.framtiden.no/>

E-post: [post@framtiden.no](mailto:post@framtiden.no)

Telefon: 22 03 31 50'

## Framtiden i våre hender

**grad** – altså at støtte prioriteres i henhold til løsningene bruker eller gjenbraker bioressurser på en måte som gir høyest verdi. Med verdi menes ikke kun økonomisk verdi men også hvor effektiv løsningen er for reduksjon av klimagassutslipp, samt andre viktige faktorer som arealbruk og naturvern.

### 2.2 Utfordringer som ikke løses av dagens virkemiddelapparat

#### Støtte til løsninger som skal ut i praksis heller enn tidlig forskningsaktivitet

Mandatet fra budsjettforliket fastsetter at Bionova skal ha en rolle innen utvikling av næringsaktivitet og løsninger på ulike utfordringer, og her mener Framtiden i våre hender at Bionova burde **støtte gjennomføring og oppskalering av påvist effektive løsninger, heller enn tidlig teknologiutvikling**. Dette både fordi det finnes eksisterende ordninger i virkemiddelapparatet for tidlig forskningsaktivitet som Forskningsrådet, og fordi det haster å få til en omstilling til en mindre klimaintensiv og mer sirkulær bioøkonomi. Skal vi nå bærekraftsmålene innen 2030 og begrense global oppvarming til under 1,5 grader er det behov for støtte til tiltak som kan gi relativt rask effekt.

For å være et godt tilskudd til det eksisterende virkemiddelapparatet burde Bionova derfor prioritere videreutvikling av teknologier for en styrket biobasert sirkulærøkonomi som nå er forbi forsøksstadiet og som er klare for markedsintroduksjon og oppskalering.

### 2.3 Organiseringen av Bionova

#### Sikre ivaretagelse av interessene til ulike brukergrupper

Organiseringen av Bionova burde sikre at de ulike brukergruppene kan få tilgang til støtte på en effektiv og brukervennlig måte.

For å fremme dette kan organiseringen av Bionova gjøres gjennom **to ulike avtaler med departementer** som de relevante aktørene i den norske bioøkonomien er mest vant til å henvende seg til, Landbruks- og Matdepartementet og Nærings- og Fiskeridepartementet.

For eksempel vil de rettighetsbaserte støtteordningene til klimatiltak i landbruket og støtte til skogbruket kunne organiseres gjennom en avtale med Landbruks- og Matdepartementet, mens støtte til øvrige produsenter og næringsvirksomhet for utviklingen av bioøkonomiløsninger styres gjennom en avtale med Nærings- og Fiskeridepartementet.

Vi tror dette vil kunne styrke Bionovas evne til å gjennomføre hele mandatet og ta hensyn til inkludering av alle brukergruppene.

#### Behov for mer finansiering og muligheter for å bruke inntekter fra CO2-avgiften

Framtiden i våre hender har ikke gjennomført en egen beregning på hvor stort budsjett Bionova bør ha for å være effektivt, men støtter Bondelagets innspill i at det burde være i størrelsesordenen av 10 milliarder kroner for klimatiltak i landbruket fram til 2030, og det vil da være nødvendig med mer støtte for omstilling i de øvrige sektorene av bioøkonomien.

Regjeringen slår i Hurdalsplattformen fast at den vil øke CO2-avgiften til om lag 2000 kroner. En [rapport fra Menon Economics](#) på vegne av miljøbevegelsen og Fagforbundet viser at folks oppslutning om økte miljøavgifter bedres betraktelig om statens proveny øremerkes klimatiltak og/eller tiltak som gagnar næringer i distriktene. Bionova er et eksempel på begge, og vi foreslår en sammenheng mellom statens økte inntekter fra CO2-avgiften og midler tilført Bionova.

#### Framtiden i våre hender

Økernveien 94, 0579 Oslo

<https://www.framtiden.no/>

E-post: [post@framtiden.no](mailto:post@framtiden.no)

Telefon: 22 03 31 50'

### **Flytte eksisterende ordninger**

Selv om Bionova i hovedsak burde finansieres av nye midler er det aktuelt at noen ordninger fra eksisterende virkemidler med fordel kan flyttes under inn under Bionova.

Flytting av eksisterende ordninger til Bionova vil både kunne bidra med **institusjonell hukommelse og erfaring fra bioøkonomifeltet** inn i en ny organisasjon, samt å gjøre virkemiddelapparatet mer brukervennlig.

Med tanke på spesifikke ordninger kan det være naturlig å folde bioøkonomiordningen i Innovasjon Norge inn i Bionova, samt å flytte over biogassordningen fra Enova. Dette kan både gjøre det enklere for brukere å skjønne hvor de burde hevende seg for støtte til tiltak tilknyttet bioøkonomien.

#### **Våre saksbehandlere**

Johan Hermstad Reinertsen, leder for politisk avdeling  
Emil Beddari, fagrådgiver